

مجازات شهادت دروغ در قانون

مطمئنا در دنیای پرتلاطم امروزی، یکی از موضوعاتی که می تواند جوامع بشری را از اختلافات شخصی و جمعی در امان بدارد...

مطمئنا در دنیای پرتلاطم امروزی، یکی از موضوعاتی که می تواند جوامع بشری را از اختلافات شخصی و جمعی در امان بدارد، آشنایی با حقوق متقابل افراد با یکدیگر و قانون است که مهمترین اثر این آشنایی و آگاهی را می توان در پیشگیری از وقوع بسیاری از مشکلات حقوقی دانست؛ بنابراین، امروز تلاش داریم تا موضوع شهادت دروغ را بررسی کنیم.

شهادت عبارت است از اینکه شخصی به نفع یکی از اصحاب دعوی و بر ضرر دیگری اعلام اطلاع و خبر از وقوع امری نماید. شهادت یکی از دلیل دعاوی اعم از جزائی، حقوقی با سابقه بسیار طولانی است و در تمام کشورها به عنوان دلیل پذیرفته شده انتها حدود استفاده از آن و درجه اعتبار و ارزش آن متفاوت است.

به دلیل اهمیت بالا هم برای شاهد و هم برای شهادت شرایط و ضوابط سنگین و دقیقی پیش بینی شده است. شاهد یا گواه ممکن است عینی باشد که مشاهدات خود را نقل کند. ممکن است گواه سمعی باشد که شنیده های خود را منتقل سازد و یا شهادت او مستلزم به کارگیری این دو و دیگر حواس باشد.

شرایط شاهد:

ماده ۱۷۷ قانون مجازات اسلامی شرایط شاهد شرعی را مشخص کرده است. این شرایط عبارتند از:

بلوغ

عقل

ایمان

عدالت

طهارت مولد

ذی نفع نبودن در موضوع

نداشتن خصومت با طرفین یا یکی از آن ها

عدم اشتغال به تکدی

ولگرد نبودن

این شرایط باید توسط قاضی احراز شود و در صورتی که شاهد یکی از این شرایط را نداشت تنها اظهارات او استنماع می شود و تشخیص میزان تاثیر و ارزش این اظهارات در علم قاضی در حدود اماره قضایی می باشد.

شرایط شهادت

تنها کافی نیست که شاهد شرایط لازم را داشته باشد، برای شهادت هم شرایط و ضوابطی لازم است تا شهادت قابل استفاده موثر باشد.

الف : قطعی و یقینی بودن شهادت: شهادت شاهد ، باید از روی قطع و یقین باشد ، اظهار با تردید و شک بلا اعتبار است . شاهد باید از طریق حواس خود بر مورد شهادت اطلاع یافته باشد. گاهی اوقات بر شنیدن خبری شهادت می دهد که شاهد سمعی است .

ب : تطبیق شهادت با دعوی: هر گاه دعوی نسبت به امری و مفاد شهادت امر دیگری را ثابت کند آن گواهی بدون اثر است . در موردی که شهادت جزئی از ادعا را ثابت کند به همان میزان موثر است مثلاً خواهان می گوید ده هزار تومان به خواننده پرداخت کرده ولی شاهد می گوید : من دیدم هزار تومان پرداخت که در همین حد هزار تومان موثر است.

ج : توافق شهادت شهود در معنی: شهادت شهود باید در معنی توافق داشته باشد ، لازم نیست الفاظ و عباراتی که شهود به کار می برند یکسان نباشد ولی لازم است معنی و مفهوم آن ها یکی باشد . بنابراین اگر شهود به اختلاف شهادت دهند قابل اثر نخواهد بود مگر در صورتی که از اظهارات آنها چیزهای یقینی مشترکی به دست آید. مثلاً اگر شهادت یکی بر وقوع واقعه در روز باشد و دیگری در شب ، معلوم است چنان شهادتی در معنی توافق ندارد ولی اگر مثلاً نسبت به پرداخت پول و نحوه پرداخت و زمان آن اختلافی نباشد ولی در میزان مبلغ یکی هفتصد تومان ، یکی هشتصد تومان نقل می کند باید قدر متیقن را که هفتصد تومان است ملاک قرار دهد.

شهادت بر شهادت

در شهادت بر شهادت کسی که در محضر دادگاه است شاهد واقعی نیست ، خودش موضوع مورد شهادت را ندیده ، شاهد اول که دیده برای او نقل کرده و او شهادت را به دادگاه منتقل می کند، چه بسا بدون اینکه هیچکدام عمدی و قصدی در تغییر موضوع داشته باشند به دلیل غیرمستقیم بودن ، مطالب عوض شود ، جزئیات به صورت دیگری درآید به همین جهت قانون می گوید شهادت بر شهادت در صورتی شنیده می شود که شاهد اصلی فوت کرده یا به واسطه دیگری مثل بیماری و سفر و حبس (که قابل انتقال به دادگاه نیست) و غیره نتواند حاضر شود. در چنین صورتی هم شاهد اول و هم شاهد دوم باید واجد شرایط باشند و در مطلب مورد شهادت هم ضوابط رعایت شده باشد.

رجوع از شهادت

ممکن است شاهد از شهادتی که داده، رجوع نماید یا معلوم شود برخلاف واقع شهادت داده است . در این صورت ، به شهادت او ترتیب اثر داده نمی شود . رجوع از شهادت نیاز به اثبات خلاف واقع بودن شهادت ندارد، کافی است شاهد مدعی گردد به جهتی از جهات مثل تطمیع، تهدید ، یا اشتباه و نظائر آن شهادت نادرست داده است در این صورت دادگاه به چنان شهادتی ترتیب اثر نمی دهد و اگر بر اساس آن حکم صادر شده باشد در مرحله تجدیدنظر حکم فسخ می‌گردد؛ ولی اگر حکم قطعی شده باشد به لحاظ خدشه دار بودن شهادت اعاده دادرسی قابل پذیرش نیست ، فقط زیان دیده می تواند خساراتی که از شهادت دروغ دیده درخواست نماید.

نصاب در شهادت

شهادت ممکن است در مورد حقوق مالی ، حقوق غیرمالی ، بدنی ، حدود و فصاص باشد و بستگی به موضوع شهادت دارای نصاب و تعداد مخصوص برای اثبات می باشد که قانون تعداد آن ها را در موارد و موضوعات مختلف مشخص کرده است.

جرح و تعدیل شاهد

جرح شاهد یا گواه عبارت است از ادعای دارا نبودن یکی از شرایطی که قانون برای شاهد مقرر کرده است . در این صورت دادگاه موارد جرح را می شنود و مورد بررسی قرار می دهد. و منظور از تعدیل در اینجا، عبارت است از شهادت دادن بر عدالت کسی. در قانون آمده است هر یک از اصحاب دعوا می توانند گواهان طرف خود را با ذکر علت ، جرح نماید . چنانچه پس از صدور رأی برای دادگاه معلوم شود که قبل از ادای گواهی جهت جرح وجود داشته ، ولی بر دادگاه مخفی مانده و رأی صادره هم مستند به آن گواهی بوده ، مورد از موارد نقض می اشد و چنانچه جهت جرح بعد از صدور رأی به وجود آمده باشد ، موثر در اعتبار رأی دادگاه نخواهد بود.

چگونگی اداء شهادت

۱– دادگاه باید شهادت هر شاهد را بدون حضور شاهدان دیگر بشنود تا شاهد فقط متکی به حافظه خود باشد و اظهارات شاهدان دیگر در بیان او موثر نباشد.

۲– قبل از اداء شهادت مشخصات شاهد سوال می شود. این به این دلیل است که اگر موجبات ممنوعیت او از شهادت موجود است شهادت وی اخذ نشود.

۳– دادرسی دادگاه قبل از اداء گواهی مجازاتی که برای شهادت دروغ است به وی تذکر می دهد و شاهد سوگند یاد می کند که تمام حقیقت را بگوید و غیر از حقیقت چیزی نگوید.

هیچ یک از اصحاب دعوا نباید اظهارات گواه را قطع کنند بعد از اتمام شهادت، دادرسی می تواند هر سوالی را که برای کشف حقیقت و مبانی گواهی لازم بداند از گواه ها بنماید. و همینطور اصحاب دعوا می توانند توسط دادگاه سوالاتی از گواه بنمایند. گواه باید صریحاً مورد شهادت را بیان کند شک و تردید در اظهارات خود نداشته باشد بیاناتش در تمام مراحل تحقیق بدون اختلاف یکنواخت باشد.

۴– اصحاب دعوی می توانند از شاهد سوال کنند ولی هیچیک حق ندارند صحبت های شاهد را قطع کنند.

۵– بیانات گواه باید عیناً در صورتجلسه قید و به امضای او برسد.

آثار بعد از اداء شهادت

شاهد پس از اداء شهادت، مواجه با آثار و تبعات خواسته و ناخواسته ای است. زیرا شهادت شاهد غالباً از سه حالت خارج نیست: یا اینکه برای قاضی ثابت می شود که او در موضوع شهادت به دروغ متوسل شده است (شهادت زور) و یا شاهد خود اقرار می نماید که در مورد شهادت خلاف واقع اظهار نموده است (رجوع از شهادت) و یا شهادت صحیح و مطابق با واقع اداء شده است.

شهادت کذب

شهادت کذب عبارت است از ادای گواهی دروغ توسط گواه نزد مقامات رسمی در دادگاه. بر اساس ماده ۶۵۰ بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی، هر کس در دادگاه نزد مقامات رسمی شهادت دروغ بدهد به ۳ ماه و یک روز تا ۲ سال حبس یا به یک میلیون و ۵۰۰ هزار تا ۱۲ میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.

عنصر مادی جرم شهادت دروغ

ادای شهادت کذب در دادگاه و نزد مقامات رسمی است. این جرم از جرایم مطلق محسوب می‌شود؛ عنصر معنوی

سوء نیت عام به معنی قصد انجام عمل مجرمانه؛ این جرم از جرایم عمدی است و از این رو نمی‌توان کسی را که سهواً و به اشتباه مبادرت به بیان اکاذیب در قالب شهادت کرده است، مشمول مقررات ماده ۶۵۰ دانست. سوء نیت خاص از اجزای تشکیل‌دهنده این بزه محسوب نمی‌شود؛

شرایط تحقق جرم

۱ ادای شهادت دروغ باید در دادگاه (اعم از عمومی و اختصاصی) به عمل آید. لذا شهادت در خارج از دادگاه و نیز مراجعی که به آنها دادگاه اطلاق نمی‌شود، مشمول حکم این ماده نیست.

۲ ادای شهادت باید نزد مقامات رسمی باشد؛ از این رو چنانچه فردی که استماع شهادت می‌کند، صلاحیت استماع آن را نداشته باشد، نمی‌توان ادای شهادت را مشمول ماده ۶۵۰ بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی دانست.

شرط تعقیب شاهد کاذب

باید کذب بودن شهادت چنین شخصی در دادگاه صالح به موجب حکم قطعی به اثبات رسیده باشد. در مورد عدم ادای شهادت و کتمان آن با توجه به مقررات جزایی کنونی باید گفت که جرم محسوب نمی‌گردد؛ شود. شهادت دروغ موجب بطلان حکم است و هر حکمی که بر این اساس صادر شود، بلااثر است. اگر محکوم‌‍ به وجود داشته باشد، باید مسترد شود و اگر ممکن نباشد، باید شهودی که شهادت کذب داده‌‍ اند، غرامت را بپردازند. جرم شهادت کذب در صورتی مستوجب مجازات است که ادای شهادت در دادگاه و نزد مقامات رسمی صورت گرفته باشد.

این جرم از جمله جرائم مطلق و عمدی است. بنابراین نمی‌‍ توان کسی را که سهواً و به اشتباه مبادرت به بیان کذبیات آن هم در قالب شهادت کرده است، مشمول این ماده بدانیم.

در صورتی که شهادت کذب در دادگاه صالح به موجب حکم قطعی به اثبات برسد در این صورت چنین موضوعی ” شهادت دروغ ” موجب بطلان حکم است و هر حکمی که بر این اساس صادر شود بلااثر می‌‍ شود و این در حالی است که در امور کیفری یکی از جهات درخواست تجدید نظر دروغ بودن شهادت شهود است.

مطابق ماده ۶۵۰ قانون مجازات اسلامی مجازات شهادت دروغ سه ماه تا دو سال حبس و یا یک میلیون و پانصد هزار تا دوازده میلیون جزای نقدی است.

همچنین در مواردی که دادگاه از شهود مطلعین درخواست ادای شهادت و یا اطلاع کند و بعد معلوم شود که خلاف واقع شهادت داده‌‍ اند اعم از این که به نفع یا ضرر یکی از طرفین دعوا باشد علاوه بر مجازات شهادت دروغ چنانچه شهادت خلاف واقع آنان موجب وارد آمدن خسارتی شده باشد به تأدیه آن نیز محکوم خواهند شد.

شهادت دروغ موجب بطلان حکم است و هر حکمی که بر این اساس صادر شود بلااثر است اگر محکوم به موجود باشد مسترد شود و اگر ممکن نباشد باید شهودی که شهادت کذب داده‌‍ اند غرامت (خسارت) را بپردازند.